

מכות ח

עניין: אע"ג דגמיר מצוה להכותו

ביאור הגר"א משלי יג, כד

(כד) חושך שבטו שונא בנו. מי שמונע את שבטו, הראוי להכותו בשבט, ומחפה עליו ואינו מייסר אותו בשבטו, הוא שונא בנו, כי לסוף יצא לתרבות רעה. ולכן אמר חושך שבטו, כלומר הראוי לו. ואהבו שחרו מוסר. כלומר, אבל מי שאוהב את בנו, לא שמייסר אותו על הראוי לו, אלא שחרו מוסר, שדורש עליו פן עשה נדנוד קל ומייסר עליו על זה. כמ"ש בעל העקדה⁸⁹: משל לאשה שרואה במראה, כשהיא מתקשטת ומרחצת טינופיה היא בוררת מראה היותר יפה, שמראה את כתמיה הדקים לגדולים, והיינו מפני שרוצה להסיר אף כתמיה הדקים מאוד, בכדי שתהא נראית יותר יפה, כן האוהבו יותר, דורש יותר על אוולתו אשר עשה ומייסר אותו על זה, בכדי שלא יעשה עוד אף הדבר הקטן. ולכן אמרו במסכת מכות⁹⁰ אפילו גמיר נמי מצוה קא עבד מה שמכה אותו, והיינו שלא יהיה בו נדנוד רע כלל⁹¹.

בית הבחירה למאירי

בן או תלמיד שהרגוהו האב או הרב שביארנו עליו שהוא פטור מגלות, לא סוף דבר כשהוא צריך להנהגתו של אביו וללמודו של רבו, אלא אפילו למד או השלים עצמו במדותיו כן, שכל שהרב מוסיף בלמודו או האב בהנהגתו עוסק במצוה הוא, שנאמר⁶⁸ יסר בנך ויניחך ויתן מעדנים לנפשך.

ערוך לנר לקמן כב: ד"ה אשר

משיב אשר הכתי בית מאהבי דלעיל (ח:) אמרינן, אע"ג דגמיר מצוה קעביד דכתיב יסר בנך ויניחך, הרי דמכות מועילים אפילו למי שאינו חייב בהם להכניע דעתו, כענין שאמרו רז"ל פשפש ולא מצא טעם ליסוריו ידע שהם יסורים של אהבה, על דרך הכתוב כי את אשר יאהב ד' יוכיח, ולכן קאמר דגם המכות שבין כתפיו שנלקה אחר

פרקי עיון – רבי מרדכי גיפטר

ב. התם אע"ג דגמיר מצוה דכתיב יסר בנך ויניחך ויתן מעדנים לנפשך. ענין המצוה הוא עצם החינוך להיות מיוסר ולא דוקא כהכשר לקיום של איזו מצוה.